

Конституційне право

УДК 342

Берченко Григорій Валерійович

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри конституційного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Берченко Григорий Валерьевич

кандидат юридических наук, доцент

доцент кафедры конституционного права

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого

Berchenko Hryhorii

Candidate of Juridical of Constitutional Law Department of Ukraine

Yaroslav Mudryi National Law University

Нікіта Денис Романович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Никита Денис Романович

студент

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Nikita Denis

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ
ПРИНЦИПЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УКРАИНСКОГО ПАРЛАМЕНТА
PRINCIPLES OF ACTIVITY OF THE UKRAINIAN PARLIAMENT

Анотація. У статті проведено системний аналіз керівних принципів організації та діяльності Верховної Ради України, до яких, зокрема,

належать такі принципи, як принцип верховенства права; принцип законності (як складова верховенства права); принцип народовладдя; принцип виборності; принцип колегіальності; принцип гласності; принцип діяльності парламенту на постійній основі. Також з'ясовано зміст, характер та особливості кожного з вищезазначених принципів. Для ґрунтовного дослідження було застосовано практику ЄСПЛ з приводу тлумачення даних принципів, вивчено рішення КСУ, окремі думки суддів КСУ, проведено всебічний аналіз національного законодавства, що регулює організацію та діяльність Верховної Ради України. У статті були наведені приклади порушень даних принципів, встановлені випадки обмеження в їх реалізації. Зокрема, причинами їх порушення, найчастіше, стає некомпетентність суб'єктів законодавчого процесу та наявність ознак "неякісного", неточного законодавчого регулювання діяльності українського парламенту. Підстави обмеження даних принципів повинні бути врегульовані виключно на законодавчому рівні та переслідувати легітимну мету. У статті з'ясовано та вичерпно розкрито актуальність вибраної теми, що зумовлена, в першу чергу, важливістю інституту українського парламенту та, відповідно, необхідністю з'ясування принципів організації та діяльності даного інституту. Важливим аспектом в сенсі актуальності є і те, що дана тема недостатньо розкрита в контексті наукових досліджень. Авторами проведено аналіз останніх досліджень та публікацій. За результатами проведеного у статті дослідження зроблено необхідні висновки, у яких ще раз було наголошено на необхідності та важливості інституту принципів права українського парламенту.

Ключові слова: Верховна Рада України, принципи права, український парламент, принципи діяльності парламенту.

Аннотация. В статье проведен системный анализ руководящих принципов организации и деятельности Верховной Рады Украины, к которым, в частности, относятся такие принципы, как принцип верховенства права; принцип законности (как составляющая верховенства права); принцип народовластия; принцип выборности; принцип коллегиальности; принцип гласности; принцип деятельности парламента на постоянной основе. Также выяснено содержание, характер и особенности каждого из вышеупомянутых принципов. Для основательного исследования была применена практика ЕСПЧ по поводу толкования данных принципов, изучено решение КСУ, отдельные мнения судей КСУ, проведен всесторонний анализ национального законодательства, регулирующего организацию и деятельность Верховной Рады Украины. В статье были приведены примеры нарушений данных принципов, установлены случаи ограничения в их реализации. В частности, причинами их нарушения, чаще всего, становится некомпетентность субъектов законодательного процесса и наличие признаков "некачественного", неточного законодательного регулирования деятельности украинского парламента. Основания ограничения данных принципов должны быть урегулированы исключительно на законодательном уровне и преследовать легитимную цель. В статье выяснено и исчерпывающе раскрыты актуальность выбранной темы, обусловлена, в первую очередь, важности института украинского парламента и, соответственно, необходимостью выяснения принципов организации и деятельности данного института. Важным аспектом в смысле актуальности и то, что данная тема недостаточно раскрыта в контексте научных исследований. Авторами проведен анализ последних исследований и публикаций. По результатам проведенного в статье исследования сделаны необходимые выводы.

Ключевые слова: Верховная Рада Украины, принципы права, украинский парламент, принципы деятельности парламента.

Summary. The article provides a systematic analysis of the guiding principles of the organization and activities of the Verkhovna Rada of Ukraine, which, in particular, include such principles as the principle of the rule of law; the principle of legality (as a component of the rule of law); the principle of democracy; the principle of election; the principle of collegiality; the principle of publicity; the principle of parliamentary activity on a permanent basis. The content, nature and features of each of the above principles are also clarified. For a thorough study, the case law of the European Court of Human Rights on the interpretation of these principles was used, the decisions of the CCU were studied, some opinions of judges CCU, conducted a comprehensive analysis of national legislation governing the organization and activities of the Verkhovna Rada of Ukraine. The article provides examples of violations of these principles, identified cases of restrictions on their implementation. In particular, the reasons for their violation are often the incompetence of the subjects of the legislative process and the presence of signs of "poor", inaccurate legislative regulation of the Ukrainian parliament. The grounds for limiting these principles must be regulated exclusively at the legislative level and pursue a legitimate aim. The article clarifies and exhaustively reveals the relevance of the chosen topic, which is primarily due to the importance of the institution of the Ukrainian Parliament and, accordingly, the need to clarify the principles of organization and operation of this institution. An important aspect in terms of relevance is that this topic is insufficiently disclosed in the context of scientific research. The authors analyzed the latest research and publications. Based on the results of the study conducted in the article, the necessary conclusions were made, which once again emphasized the need and importance of the institution of principles of law of the Ukrainian Parliament.

Key words: *Verkhovna Rada of Ukraine, principles of law, Ukrainian parliament, principles of parliament activity.*

Постановка проблеми. Вже 30 років як Україна є незалежною та суверенною державою, яка інтенсивно зазнає позитивних змін в політичному, економічному, правовому, соціальному та культурному житті. Концентруючи увагу на політичних аспектах, важливо зазначити, що на сучасному етапі розвитку власного демократичного державного механізму Україна зазнає якісних перетворень, віддаляючись від неефективних інститутів державної влади Радянського Союзу і переймаючи досвід у провідних, розвинених демократичних країнах Заходу.

Відповідно до статті 6 Основного Закону державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову [1]. Важливу роль в цьому поділі відіграє парламент, оскільки функціонування даного інституту є необхідним та важливим елементом в державному механізмі будь-якої демократичної держави. В Україні парламентом та єдиним органом законодавчої влади є Верховна Рада України (далі – ВРУ), яка здійснює свої функції в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Правовою основою організації та діяльності Верховної Ради України є Конституція України, закони “Про Регламент Верховної Ради України”, “Про комітети Верховної Ради України”, “Про статус народного депутата України”, “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини”, “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації”, “Про джерела фінансування органів державної влади” та положення Виборчого кодексу.

Український парламент як законодавча гілка влади займає важливе місце в державно-владному механізмі, та, забезпечуючи реалізацію системи “стримувань і противаг”, зберігає баланс між гілками влади та

унеможливлене узурпацію влади однією з них. Діяльність Верховної Ради України не обмежується виключно законодавчою функцією, до її функцій належать, зокрема, представницька, установча, функція парламентського контролю, а також функції, пов'язані з зовнішньою діяльністю, а саме зовнішньополітична, зовнішньоекономічна та оборонна.

Для більш чіткого та ґрунтовного розуміння сутності та особливостей організації та діяльності Верховної Ради України слід звернутися до тих фундаментальних положень, на основі яких вона функціонує. Фундаментом діяльності українського парламенту, як і інших органів державної влади, є принципи права, під якими розуміються такі відправні ідеї його буття, які виражають найважливіші закономірності, підвалини даного типу держави і права, є однопорядковими із сутністю права та утворюють його основні риси, відрізняються універсальністю, вищою імперативністю і загальнозначимістю, відповідають об'єктивній необхідності побудови та зміцнення певного суспільного ладу [2, с. 43].

На відміну від інших органів державної влади, систематизований перелік керівних принципів організації та діяльності ВРУ відсутній в певному єдиному законодавчому акті. Сукупність та зміст цих принципів прямо або опосередковано впливають з положень Конституції України та інших законів, що регулюють діяльність парламенту. До таких принципів, зокрема, належать:

- принцип верховенства права;
- принцип законності (як складова верховенства права);
- принцип народовладдя;
- принцип виборності;
- принцип колегіальності;
- принцип гласності;
- принцип діяльності парламенту на постійній основі.

Через складність та багатоаспектність організації та діяльності інституту парламенту в механізмі державної влади, виникає необхідність з'ясування, дослідження та системного аналізу принципів діяльності даного інституту. Важливо зазначити, що питання та проблематика принципів діяльності Верховної Ради України не розкрита в належному обсязі в контексті наукових досліджень, що, безпосередньо, і становить актуальність дослідження даної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Принципи права, зокрема принципи діяльності державних органів влади, досліджували такі науковці, як А.М. Колодій [2], П.М. Рабінович, В.В. Колесніченко, Р.О. Падалка, С.П. Головатий, В.О. Серьогін, Ю.Р. Мірошніченко, В.М. Кампо, В.С. Шилінгов, Ю.С. Шемшученко, Д.В. Журавльов та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження керівних принципів діяльності українського парламенту, їх змісту та особливостей.

Виклад основного матеріалу. Головним та визначальним принципом організації та діяльності українського парламенту є **верховенство права**. Поняття «верховенство права» увійшло в лексичний обіг національної юриспруденції із прийняттям Конституції України 1996 року. Отже, це явище є відносно новим для України, хоча і має давню історію. А вона (історія) починає свій відлік ще з античних часів [3, с. 26]. Верховенство права є одним із найважливіших принципів права, який є основою не лише для організації та діяльності органів публічної влади, правоохоронних органів та інших органів владних повноважень, а також він виступає тим фундаментальним принципом, який покладено в основу демократичного ладу.

Глумачення принципу верховенства права, з'ясування та виокремлення його складових елементів є проблемним питанням не тільки на національному рівні, а в цілому в міжнародній науковій та юридичній

спільноті. Вирішальне значення з цього питання відіграла Доповідь, схвалена Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні з верховенства права.

Відповідно до Розділу IV даної Доповіді принцип верховенства права складається з наступних елементів:

- Законність, включаючи прозорий, підзвітний та демократичний процес введення в дію приписів права;
- Юридична визначеність;
- Заборона свавілля;
- Доступ до правосуддя, представленого незалежними та безсторонніми судами, включно з тими, що здійснюють судовий нагляд за адміністративною діяльністю;
- Дотримання прав людини;
- Заборона дискримінації та рівність перед законом [4, с. 177].

Важливо зазначити, що некоректно ототожнювати принцип верховенства права та принцип законності, оскільки він є лише складовою першого. Принцип верховенства права не обмежується виключно законодавством, а розуміється ширше.

Верховна Рада України як державний орган, що виконує ряд важливих функцій, зобов'язана спрямовувати свою правозастосовну та правотворчу діяльність на забезпечення прав і свобод людини. Окрім цього, одним із завдань діяльності ВРУ є парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина. Спеціалізованим інститутом, який на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі здійснює парламентський контроль в сфері прав людини, є інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Принцип законності як складова принципу верховенства є важливим елементом у системі принципів діяльності українського

парламенту. Одразу варто зазначити, що принцип законності досить часто стає об'єктом досліджень як провідних вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Незважаючи на це, в праві відсутня єдина та однозначна дефініція даного поняття. А.Б. Ендін зазначає, що законність – це режим, принцип і метод функціонування держави і суспільства, що ґрунтуються на реальному верховенстві (диктатурі) закону, правомірній реалізації норм права усіма учасниками правових відносин, що забезпечують гарантованість прав і свобод особистості [5, с. 172].

Позиція Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) з питань тлумачення принципу законності виходить зі змісту положень статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а саме “нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом”. Також положення статті 8 Конвенції констатує, що органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права (право на повагу до приватного і сімейного життя), за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом. Таке твердження ще раз наголошує на тому, що органи державної влади зобов'язані діяти лише в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законом.

Враховуючи аналіз національного законодавства, дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, а також практику ЄСПЛ з питань змісту та особливостей принципу законності, слід визначити наступні аспекти даного принципу у контексті організації та діяльності Верховної Ради України:

- “якість” законів, що регулюють діяльність ВРУ, що обумовлено однозначністю, єдиним розумінням правових норм, їх відповідністю принципу верховенства права;
- “якість” законів (в розумінні ЄСПЛ, виходячи з принципу юридичної визначеності) як продукту законодавчого процесу;

- обов'язковість дотримання прав і свобод суб'єктів законодавчого процесу;
- діяльність ВРУ, її органів та посадових осіб здійснюється виключно в межах та на підставі закону;
- притягнення до відповідальності суб'єктів за порушення норм під час здійснення законодавчого процесу (зокрема, за ст. 364-2 Кримінального кодексу України), а також визнання законів неконституційними з мотивів порушення процедури (див.: Рішення КСУ від 28 лютого 2018 року № 2-р/2018, а також від 26 квітня 2018 року № 4-р/2018).

Як показує практика, при реалізації владних повноважень народними депутатами трапляються випадки порушення принципу законності. Маємо відзначити, що відповідно до позиції Венеційської комісії (п. 43 Доповіді 25–26 березня 2011 року CDL-AD(2011)003rev) законність (Legality, supremacy of the law) охоплює національне законодавство та загальне право (common law), таким чином йдеться, в тому числі, і про конституційність. Найчастіше це пов'язано із порушенням процедури розгляду та ухвалення законопроектів, що в свою чергу призводить до порушення конституційної процедури розгляду та ухвалення законів. З цього приводу суддя КСУ В.В. Городовенко зазначив, що вказана проблематика є важливою зважаючи на необхідність у стабільності законодавчої діяльності Верховної Ради України для вітчизняної правової системи в цілому, оскільки, як відомо, народні депутати України часто приймали і продовжують приймати закони без дотримання свого конституційного обов'язку особисто голосувати на засіданнях Верховної Ради України та вимог Регламенту [6].

Наступним принципом організації та діяльності українського парламенту є **принцип народовладдя**. Даний принцип є визначальним не тільки у конституційно-правовому розумінні, а і в цілому в концепції

демократії як соціально-правового явища. Відомо, що слово "демократія" походить ще з часів Давньої Греції та означає "влада народу", що ще раз наголошує на невід'ємному взаємозв'язку між принципом народовладдя та демократією.

Декларації про державний суверенітет України як акт волевиявлення українського народу зазначає, що громадяни Республіки всіх національностей становлять народ України, а народ України є єдиним джерелом державної влади в Республіці [7]. Дане положення підтверджує курс демократичної спрямованості українського народу. Відповідно до Конституції України носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Також відомі й інші способи народовладдя в Україні, якими є вибори, референдум, зібрання, народна законодавча ініціатива, всенародне обговорення законопроектів тощо.

Слід зазначити, що в дійсності деякі з цих способів є недосконалими та потребують більшої уваги з боку державних органів влади, а саме це стосується створення реальних умов для їх реалізації. Наприклад, такий спосіб народовладдя, як всеукраїнський референдум. Фактично, право на його проведення закріплене і гарантоване Конституцією України, але жодних законодавчих або підзаконних актів, які б регулювали процедуру проведення референдуму довгий час не існувало. Але, важливо зауважити, що наразі цей процес рушив з місця, оскільки 8 квітня 2021 року Президент України Володимир Зеленський підписав Закон «Про всеукраїнський референдум» № 1135-ІХ, який Верховна Рада ухвалила 26 січня 2021 року.

Верховна Рада України є одним із державних органів, через який український народ має можливість реалізувати свою владу. Зокрема, про це свідчить положення Конституції України, де сказано, що "носієм

суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування". Враховуюче це, слід наголосити на ще одному важливому принципі діяльності ВРУ - **принципу виборності**, який у контексті принципів організації та діяльності ВРУ є логічною складовою народовладдя.

Відповідно до положень Основного Закону конституційний склад Верховної Ради України – чотириста п'ятдесят народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років [1]. Вибори народних депутатів України здійснюються на засадах пропорційної системи за єдиними списками кандидатів у депутати у загальнодержавному виборчому окрузі [8].

Важливо, що право бути обраним має не кожний, і в цьому контексті мають місце цензи – так звані вимоги до кандидатів. До яких, зокрема, належить віковий, ценз осілості та громадянства.

Принцип колегіальності. Важливо, що Україна є парламентсько-президентською республікою, що ще раз наголошує на визначальній та керівній ролі парламенту у державно-владному механізмі України. Слово "парламент" з італійської перекладається, як "говорити" або "перемовини" [9]. Етимологічне значення цього слова безпосередньо підтверджує факт колективності, оскільки будь-яка розмова чи дискусія передбачає наявність декількох сторін або суб'єктів обговорення.

Відповідно, даний принцип є значущим та необхідним в діяльності парламенту будь-якої країни, оскільки він наголошує на ключовій відмінності цього інституту, та в цілому демократичного політичного режиму, від державних інститутів тоталітаризму та авторитаризму, де влада та повноваження щодо прийняття державно важливих рішень

зосереджується в руках або однієї людини, або в руках вузького, закритого кола осіб.

Принцип колегіальності в організації та діяльності Верховної Ради України можна розглядати як елемент принципу народовладдя, оскільки він передбачає колективний підхід до розгляду питань та прийняття юридично значущих рішень, що знаходяться в межах компетенції ВРУ. Виходячи з аналізу законодавства, конституційним складом ВРУ є чотириста п'ятдесят народних депутатів України, а відповідні рішення приймаються конституційною більшістю. Для порівняння, кількісний склад Конгресу США становить 435 депутатів нижньої палати, і 100 сенаторів вищої палати.

Так в перші роки після набрання законної сили Конституцію України через складу економічну, політичну та соціальну ситуацію в країні виникла необхідність ряду реформ. Постало питання про внесення змін до Основного Закону, зокрема, в частині необхідності формування двопалатного парламенту, обмеженості депутатської недоторканості, збільшенні повноважень Президента України з приводу дострокового припинення повноважень ВРУ, а також зменшенні кількісного складу ВРУ з чотирьох п'ятдесяти до трьохсот народних депутатів. Необхідність зменшення числа народних депутатів була підтримана на всеукраїнському референдумі в 2000 році. Але, зміни, які були прийняті на цьому референдумі, не були внесені ВРУ в Конституцію України.

З цього приводу КСУ зазначає, що аналіз сучасної конституційної практики демократичних держав свідчить про те, що встановлення кількісного складу парламенту та його палат є питанням політичної доцільності, яка тією чи іншою мірою визначається національними традиціями, чисельністю населення країни, особливостями конкретно-історичної ситуації, структурою парламенту та іншими обставинами. На зміст та обсяг прав і свобод людини і громадянина, в тому числі виборчого

права, кількісний склад парламенту (його палат) безпосередньо не впливає. Адаже суб'єкти як активного, так і пасивного виборчого права - громадяни України - із зменшенням кількісного складу парламенту не позбавляються рівної можливості брати участь у виборах до нього [10]. Водночас у висновку від 16 грудня 2019 року № 8-в/2019 КСУ висловив ряд застережень щодо відповідного зменшення кількісного складу парламенту. Отже, в цьому контексті важливим є необхідність збалансованого та пропорційного кількісного складу ВРУ, який би мав змогу ефективно виконувати покладені на нього функції.

Окремо слід розглянути **принцип гласності** у діяльності Верховної Ради України. Даний принцип отримав значну увагу з боку науковців, про що свідчить значна кількість досліджень та наукових робіт. О. Зозуля зазначає, що важливим принципом діяльності державних органів у демократичній соціальній правовій державі є гласність, що забезпечує широку інформованість суспільства про їх діяльність, участь в ній громадян та громадський контроль [11, с. 42]. Важливо також відмітити, що даний принцип оперує поруч із такими принципами, як прозорість, відкритість та публічність.

Правовою основою даного принципу в організації та діяльності ВРУ є Конституція України, ЗУ "Про Регламент ВРУ", ЗУ "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації", ЗУ "Про доступ до публічної інформації", інші поточні закони України, що регулюють діяльність ВРУ, а також постанови ВРУ про порядок висвітлення роботи Верховної Ради України, що приймаються кожного скликання. Аналіз законодавства дає змогу виділити наступні джерела висвітлення інформації про діяльність українського парламенту:

- інформаційні служби ВРУ;
- засоби масової інформації;

- офіційні друковані видання;
- інформаційні агентства.

Гласність діяльності українського парламенту, як одного із головних владних інститутів, є невід'ємною складовою правової демократичної держави, якою є Україна. По-перше, даний принцип зобов'язує органи державної влади, зокрема ВРУ, висвітлювати та інформувати населення про свою діяльність в межах та за процедурою відповідно до законодавства. По-друге, це створює можливість для людей отримувати необхідну інформацію о діяльності Верховної Ради України, що при належному, об'єктивному та чесному висвітленні позитивно вплине на населення в контексті формування громадянської свідомості, розумінні та обізнаності реальної політичної дійсності, активного залучення до політичної діяльності в країні.

Варто зауважити, що іноді на практиці зустрічаються обмеження щодо реалізації даного принципу. Ці обмеження ні в якому разі не можуть бути безпідставними, отже повинні відповідати нормам закону та бути пропорційними, зокрема, переслідувати легітимну мету. Наприклад, у зв'язку з запровадженням карантину на території України журналісти були обмежені у можливості бути присутніми на засіданнях ВРУ. Новими правилами встановлено, що журналісти і технічні працівники засобів масової інформації, акредитовані при Верховній Раді України, допускаються до будинків та окремих приміщень Верховної Ради України за додатковою акредитаційною карткою, умови і порядок видачі якої визначаються Головою Верховної Ради України [12].

Принцип діяльності парламенту на постійній основі розуміється так, що Верховна Рада України працює безперервно. Слід зауважити, що серед науковців та дослідників цього питання виникла теорія, що Верховна Рада України не є постійно діючим органом, оскільки вона працює сесійно. Все ж таки, таке розуміння не є коректним та

обґрунтованим. По-перше, період роботи ВРУ визначається не сесіями, а скликаннями, тобто парламент виконує безпосередньо свої функції протягом відповідних скликань. По-друге, окрім проведення чергових та позачергових сесій, працюють також інші структурні підрозділи ВРУ, наприклад, це безпосередньо діяльність комітетів ВРУ, робота апарату ВРУ або тимчасових спеціальних та слідчих комісій.

Висновки. Безперечно, перелік принципів діяльності Верховної Ради України не є вичерпний, оскільки концепція наукових досліджень передбачає, зокрема, виокремлення і інших принципів, наприклад принципу взаємодії з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями; принципу взаємодії з населенням, громадянами та інститутами громадянського суспільства; принципу відкритості тощо.

Отже, розглянуті принципи організації та діяльності українського парламенту є важливою та необхідною основою для чіткого правового регулювання діяльності ВРУ, спрямованого на якісне та ефективне виконання парламентських функцій, забезпечення прав і свобод людини та підтримання балансу в системі органів державної влади.

Література

1. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 03.05.2021).
2. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. *Альманах права*. 2012. С. 43 (дата звернення: 03.05.2021).
3. Шилінгов В.С. Верховенство права – основоположний принцип правової системи демократичного суспільства. *Часопис Київського університету права*. 2009. №2. С. 26 (дата звернення: 03.05.2021).

4. Доповідь, схвалена Європейська комісія «За демократію через право» (Венеційською Комісією) на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 року). *Право України*. 2011. № 10. С. 177 (дата звернення: 03.05.2021).
5. Ендин А.Б. Законность в деятельности уголовно-исполнительной системы российского государства: Общеправовой анализ: дис. ... канд. Юрид. наук: 12.00.01 // Владимирский юридический институт. Владимир, 2005. 172 с. (дата звернення: 03.05.2021).
6. Окрема думка судді Конституційного Суду України Городовенка В.В. до Рішення КСУ № 2-р/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/nl02d710-18#Text> (дата звернення: 03.05.2021).
7. Про державний суверенітет України: Декларація прийнята 16 липня 1990 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення: 03.05.2021).
8. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року № 396- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20> (дата звернення: 03.05.2021).
9. Этимологический онлайн-словарь русского языка Шанского Н. М. URL: <https://lexicography.online/etymology/shansky/> (дата звернення: 03.05.2021).
10. Висновок Конституційного Суду України до Рішення КСУ N 1-в/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-00#Text> (дата звернення: 03.05.2021).
11. Зозуля О. І. Верховенство права і гласність як принципи діяльності комітетів і тимчасових комісій Верховної Ради України. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету : серія: Право*. 2016. Т.1 Вип. 40. С. 42 (дата звернення: 03.05.2021).

12. Про акредитацію журналістів і технічних працівників засобів масової інформації при Верховній Раді України: положення, затверджене Постановою Верховної Ради України від 1 липня 2014 року № 1549-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1549-18#Text> (дата звернення: 03.05.2021).

References

1. Konstytucija Ukrajiny : zakon Ukrajiny vid 28 chervnja 1996 r. # 254k/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (data zvernennja: 03.05.2021).
2. Kolodij A. M. Prynscypy prava: geneza, ponjattja, klasyfikacija ta realizacija. Aljmanakh prava. 2012. S. 43 (data zvernennja: 03.05.2021).
3. Shylinghov V.S. Verkhovenstvo prava – osnovopolozhnyj pryncyp pravovoji systemy demokratchnogho suspiljstva. Chasopys Kyjivsjkogho universytetu prava. 2009. #2. S. 26 (data zvernennja: 03.05.2021)
4. Dopovidj, skhvalena Jevropejsjka komisija «Za demokratiju cherez pravo» (Venecijsjkoju Komisijeju) na 86-mu plenarnomu zasidanni (Venecija, 25–26 bereznja 2011 roku). Pravo Ukrajiny. 2011. # 10. S. 177 (data zvernennja: 03.05.2021).
5. Yendin A.B. Zakonnost v deyatelnosti ugovovno-ispolnitelnoy systemy rossiyskogo gosudarstva: Obshcheppravovoy analiz: dis. ... kand. Yurid. nauk: 12.00.01 // Vladimirskiy yuridicheskij institut. Vladimir, 2005. 172 s. (data zvernennya: 03.05.2021).
6. Okrema dumka suddi Konstytucijnogho Sudu Ukrajiny Ghorodovenka V.V. do Rishennja KSU # 2-r/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/nl02d710-18#Text> (data zvernennja: 03.05.2021).

7. Pro derzhavnyj suverenitet Ukrainy: Deklaracija pryjnata 16 lypnja 1990 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (data zvernennja: 03.05.2021).
8. Vyborchij kodeks Ukrainy vid 19 ghrudnja 2019 roku # 396- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20> (data zvernennja: 03.05.2021).
9. Etimologicheskij onlayn-slovar russkogo yazyka Shanskogo N. M. URL: <https://lexicography.online/etymology/shansky/> (data zvernennja: 03.05.2021).
10. Vysnovok Konstytucijnogho Sudu Ukrainy do Rishennja KSU N 1-v/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-00#Text> (data zvernennja: 03.05.2021).
11. Zozulja O. I. Verkhovenstvo prava i ghlasnistj jak pryncypy dijalnosti komitetiv i tymchasovykh komisij Verkhovnoji Rady Ukrainy. Naukovyj visnyk Uzhgorodskogho Nacionaljnogho universytetu : serija: Pravo. 2016. T.1 #Vyp. 40. S. 42 (data zvernennja: 03.05.2021).
12. Pro akredytaciju zhurnalistiv i tehnicnykh pracivnykiv zasobiv masovoji informaciji pry Verkhovnij Radi Ukrainy: polozhennja, zatverdzhene Postanovoju Verkhovnoji Rady Ukrainy vid 1 lypnja 2014 roku # 1549-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1549-18#Text> (data zvernennja: 03.05.2021).